

УСЛОВИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНО- КВАЛИФИКАЦИОННИ СТЕПЕНИ

Гая Кожухарова

Резюме. Настоящата бележка съдържа основна информация за придобиване на професионално-квалификационни степени. Анонсира се намерението на сп. “Математика и информатика” да предоставя възможност за споделяне на възгледи във връзка с кариерното развитие на учителите по математика и информатика.

Keywords: teacher, career development, profession-qualification degrees

Повишаването на квалификацията е поетапна непрекъсната подготовка, включваща различни форми на следдипломно обучение. Целта е постигане на пълноценна професионална реализация на учителите и работещите в системата на образованието. По-високото равнище на професионална компетентност е основа за придобиване на професионално-квалификационни степени (ПКС). Условието за повишаване квалификацията на педагогическите кадри в системата на народната просвета и реда за придобиване на ПКС са регламентирани с Наредба № 5 от 29 декември 1996 г. (обнародвана в ДВ, бр. 6/1997 г., попр. ДВ, бр. 8/1997 г., доп. бр. 73/1997 г. и бр. 101/1999 г.). Ще ви представим някои от основните изисквания за придобиване на ПКС съгласно тази наредба, която е действаща.

ПКС се присъждат от специализираните институти (сега департаменти) за повишаване квалификацията на учителите: ДИУУ–София, ИПКУ–Варна и ИПКУ–Стара Загора. Към момента на кандидатстване желаещите да придобият ПКС трябва:

1. да имат най-малко една година педагогически стаж от придобиването на предходната ПКС;
2. да нямат наложено дисциплинарно наказание по чл. 188, т. 2 и 3 от Кодекса на труда, освен ако последното е заличено.

Кандидатите за придобиване на ПКС подават следните документи:

1. молба по образец до директора на съответния институт за повишаване квалификацията на учителите (приложение № 6);
2. диплом за завършено висше образование;
3. документ за присъдена професионална квалификация “учител” или придобитата педагогическа правоспособност освен в случаите, когато това не се изисква за заемане на съответната педагогическа длъжност съгласно нормативен акт на МОМН;
4. препис-извлечение от трудовата книжка;
5. писмена препоръка, изготвена, както следва:
 - а) за педагогически кадри, работещи в училищата, детските градини и обслужващите звена – от директора и експерт в Регионалния инспекторат;
 - б) за директорите – от началника и от експерт в Регионалния инспекторат;
 - в) за експертите в Регионалните инспекторати – от началника на съответния Регионален инспекторат експерт в МОМН.
6. документ за придобита предходна ПКС;
7. изискваната за съответната ПКС писмена разработка, публикации, документ за завършена специализация или диплом за научна степен и автореферат.

Пета ПКС могат да придобиват лица, които отговарят на следните условия:

1. към момента на кандидатстване имат най-малко четири последователни години педагогически стаж;
2. издържат устен изпит по конспект с успех най-малко много добър 4,50.

Пета ПКС без полагане на изпит могат да придобиват педагогически кадри, които имат четири години непрекъснат трудов стаж и представят грамоти и други награди на свои ученици за изяви на национално и международно равнище с участието на МОМН в период от пет години преди датата на кандидатстване.

Четвърта ПКС могат да придобиват лица, които отговарят на следните условия:

1. имат пета ПКС;
2. издържат с успех най-малко много добър 4,50 писмен изпит по проблем от конкретната професионална област, в която работят.

Трета ПКС могат да придобиват лица, които отговарят на следните условия:

1. имат четвърта ПКС;
2. след придобиване на четвърта ПКС са завършили едногодишна професионално-педагогическа специализация със среден успех най-малко много добър 4,50.

Специализацията по ал. 1 трябва да отговаря на следните условия:

1. да има за цел повишаване на професионално-педагогическото майсторство на обучаваните в съответствие със заеманата от тях длъжност;
2. да се провежда по учебен план, в който най-малко 50% от учебните часове са за учебни дисциплини, свързани с педагогическата, психологическата или методическата подготовка на специализантите или по управление на образованието;
3. присъствените занятия по учебния план са не по-малко от 200 учебни часа.
4. да се издава свидетелство по образец на завършилите специализацията.

Втора ПКС могат да придобиват лица, които отговарят на следните условия:

1. имат трета ПКС;
2. след придобиването на трета ПКС са защитили с успех най-малко много добър 4,50 писмена разработка, свързана с анализ на резултатите от приложена от кандидата диагностична процедура.

Първа ПКС могат да придобият лица, които отговарят на следните условия:

1. имат втора ПКС;
2. успешно са защитили свързана с педагогическата практика на кандидата писмена разработка с изследователски и иновационен характер;
3. представили са поне две публикации по професионално-педагогически проблеми, свързани с темата на разработката.

Програмите за съответните изпити и темите на писмените разработки са в обхвата на една от следните проблемни области: Методика на обучението; Теория на възпитанието; Дидактика; Възрастова и педагогическа психология; Специална педагогика; Управление на образованието.

Кандидатите за придобиване на ПКС, които заемат управленска длъжност, могат да изберат една от следните проблемни области за полагане на изпит или защита на писмена разработка: Теория на възпитанието; Дидактика; Възрастова и педагогическа психология; Специална педагогика; Управление на образованието.

По проблемната област “Управление на образованието” могат да се явяват на изпит и да разработват теми за придобиване на ПКС само кандидати, които към момента на кандидатстване заемат управленска длъжност.

Кандидатите за **трета** ПКС могат да подават документи през цялата календарна година. Кандидатите за **останалите** ПКС подават документи в срок от **1 юни до 30 юли**.

При промяна на заеманата педагогическата длъжност педагогическите кадри запазват правата си, произтичащи от вече придобитата ПКС.

В допълнителните разпоредби на Наредба 5 се предвижда педагогически кадри, които притежават научна степен, да имат право да придобият първа ПКС при следните условия: да имат най-малко четири години педагогически стаж по смисъла на тази наредба; да представят писмена препоръка по чл. 17, ал. 1, т. 5; да притежават образователно-научна степен “доктор” по педагогика, психология или по научна област, съответстваща на завършената специалност от дипломата за висше образование.

Според наредбата, условията за участие във форми за повишаване на квалификацията (трудоуправни, финансови и др.) се договарят между учителите и техните работодатели по реда на чл. 234 от Кодекса на труда. Често учителите не са запознати с тази възможност и финансират самостоятелно обучението си.

Наредба № 5 от 1996 г. е много оспорвана, често променяна и допълвана. Вглеждайки се внимателно в логиката ѝ, обаче можем да забележим, че тя дава възможност за плавно надграждане на педагогическите компетенции на учителите – от връщане към методиката и пречупването ѝ през призмата на четиригодишния опит до изграждане на изследователски умения. В рамките на осем години един учител може да придобие най-високата ПКС. Ако е изключително изявен, той може да защити докторска степен и да прескочат петте ПКС.

На електронните страници на Департаментите за повишаване квалификацията на учителите може да се намери допълнителна информация за документите и реда на кандидатстване за съответните ПКС.

REQUIREMENTS TO OBTAIN PROFESSION-QUALIFICATION DEGREES

Abstract. The present note considers basic information about the requirements for the profession-qualification degrees. It announces the intention of *Mathematics and Informatics* Journal to share opinions on the career development of teachers in Mathematics and Informatics.

✉ Galia Kozhuharova
Associated professor, PhD
IPKU, Stara Zagora
e-mail: galia_koj@yahoo.com